

Aandachtspunten bij fiscaal- en toeslagpartnerschap

2019-0004

In dit artikel bespreek ik hoe u de wettelijke regeling inzake het fiscaal- en toeslagpartnerschap moet interpreteren. Hiermee probeer ik een aantal relevante aandachtspunten voor de praktijk te benadrukken. Zo kunt u ook eens nagaan of u deze regeling nog altijd goed in beeld heeft. Ik spreek telkens over fiscaal- en toeslagpartnerschap. De wettelijke regelingen voor het fiscaal- en toeslagpartnerschap zijn al geruime tijd (vrijwel) gelijk aan elkaar. Hoewel er de afgelopen jaren niet veel gewijzigd is op dit gebied, kunnen de beperkte wijzigingen die er geweest zijn toch een relevante impact hebben.

1. Wanneer is er sprake van fiscaal- en toeslagpartnerschap?

Om te beginnen is er een categorie gehuwden en geregistreerde partners die altijd fiscaal- en toeslagpartner zijn. Dit is de categorie 'gehuwden'.

Vervolgens is er een categorie ongehuwden. Deze ongehuwden zijn fiscaal- en toeslagpartner indien zij op hetzelfde adres staan ingeschreven bij de gemeente en zij aan één van de volgende voorwaarden voldoen:

1. Zij hebben een notarieel samenlevingscontract gesloten.
2. Zij hebben gezamenlijk een kind, of de ene partner heeft van de andere partner een kind erkend.
3. Er is een minderjarig kind van een van de partners op hetzelfde adres ingeschreven.
4. Eén van de partners heeft de andere partner in de pensioenregeling als partner aangewezen.
5. Beide partners hebben een gezamenlijk eigendom bestaande uit een koopwoning.
6. Beide partners waren in het jaar voorafgaand aan het jaar dat u beoordeelt ook reeds fiscale partners.

Enkele meer exotische mogelijkheden in artikel 1.2 Wet op de inkomstenbelasting 2001 heb ik in voorgaande opsomming bewust buiten beschouwing gelaten. Wat in dat artikel verder nog is opgesomd, acht ik in praktijk minder van belang.¹

2. Uitzonderingen categorie ongehuwden

Er is een belangrijke uitzondering op de situatie dat sprake is van partnerschap omdat er een minderjarig kind op hetzelfde adres is ingeschreven (zie punt 3 hierboven). Stel dat beide partners een onderlinge huurovereenkomst hebben gesloten waarbij de ene partner van de

andere partner een kamer in de woning huurt. Dan is er geen sprake van fiscaal- en toeslagpartnerschap op deze grond. Uiteraard speelt dan wel een rol of en in hoeverre hier sprake is van een reële huurovereenkomst.

Stel: iemand gaat samenwonen met een alleenstaande moeder met een minderjarig kind, en alleen op basis van punt 3 hierboven zou fiscaal- en toeslagpartnerschap ontstaan. Dan kan door een onderlinge huurovereenkomst te sluiten wellicht de verhoging in het maximale kindgebonden budget met de alleenstaande ouderkop van ruim € 3.000 voor moeder in stand blijven.

U moet in dit soort casusposities wel nadenken over wat de hypotheekverstrekker of verhuurder vindt van het onderverhuren van een kamer in de woning, maar daar komt u vast in praktijk wel uit. Hetzelfde geldt voor de situatie dat één van beide partners een uitkering heeft. Dan zult u nog wel moeten uitzoeken wat de gevolgen van het laten ontstaan van een huurstroom voor de kamer zijn voor het behoud en/of de hoogte van de uitkering. Moet hiervoor iets in mindering worden gebracht op de uitkering? Ik ben geen specialist op het gebied van sociale zekerheid, dus ik waag mij niet aan een nadere uitwerking, maar dat dit in praktijk een aandachtspunt kan zijn, mag duidelijk zijn.

Tot slot wil ik hierover nog opmerken dat het goed kan zijn om de hoogte van de huur onder de € 5.246 (2018) op jaarbasis te houden indien sprake is van een eigen woning. In dat geval zal de huur op basis van de kamerverhuurvrijstelling vrijgesteld zijn van heffing (artikel 3.114 Wet op de inkomstenbelasting 2001).

Bij bloedverwanten in de eerste graad ontstaat ook fiscaal- en toeslagpartnerschap indien aan de voorwaarden is voldaan, maar dan moeten beide personen wel ouder zijn dan 27 jaar. Sinds 2016 geldt de grens van 27 jaar ook voor stiefkinderen. Hiervoor moeten partijen wel een gezamenlijk verzoek aan de Belastingdienst richten waarin wordt verzocht om geen fiscaal- en toeslagpartnerschap te laten ontstaan.

Vanaf 2018 is ook in de wet opgenomen dat tussen een partner en een pleegkind jonger dan 27 jaar geen fiscaal- en toeslagpartnerschap hoeft te ontstaan, indien fiscaal gezien het pleegkind geen kind is. Op basis van recente jurisprudentie uit 2017 en 2018² kan hier mogelijk sprake van zijn indien er een pleegzorgvergoeding wordt ontvangen voor het pleegkind. Dan wordt mogelijk niet voldaan aan de zogenaamde 'onderhoudseis' die van belang is om vast te stellen of het pleegkind fiscaal gezien een kind is. Indien de partner en het pleegkind dat jonger is dan 27 jaar een gezamenlijk verzoek aan de Belastingdienst richten om in een dergelijk geval niet als pleegkind te worden aangemerkt, dan ontstaat er geen fiscaal- en toeslagpartnerschap.

Indien één van de partners wegens medische reden of ouderdom wordt opgenomen in een verpleeg- of verzorgingstehuis, dan blijft een eventueel achterblijvende partner in de (eigen) woning toch de fiscale- en toeslagpartner. Dat gebeurt zover er geen andere persoon als fiscaal- en toeslagpartner kan worden aangemerkt, en beide partijen niet in een schriftelijke verklaring aan de inspecteur aangeven niet langer fiscaal partner te willen zijn. Deze uitzondering geldt dus voor ongehuwden en zowel voor de inkomstenbelasting als de toeslagen. Voor ongehuwden waarvan één partner in een verpleeg- of verzorgingshuis verblijft, kan het in zoverre wel interessant zijn om de inspecteur te laten weten dat zij geen fiscaal- of toeslagpartner meer willen zijn. Enerzijds is er een verlies aan faciliteiten voor de inkomstenbelasting, zoals het verdelen van renteaftrek voor de eigen woning of het in mindering brengen van het heffingsvrij vermogen van de fiscale partner bij diegene met het meeste vermogen in box 3. Anderzijds zie ik met name voor de toeslagen potentiële voordelen in het beëindigen van het toeslagpartnerschap in dit soort

situaties. Als de partners geen grote persoonlijke bezwaren hebben tegen het beëindigen van het partnerschap in dit soort situaties, is het goed om een en ander door te rekenen in dit soort situaties.

Voor de volledigheid merk ik op dat er nog een bijzondere wettelijke regeling is voor mensen in opvangwoningen als in artikel 1.1.1. WMO, maar dat gaat het bestek van dit artikel te buiten. U moet bij een opvangwoning denken aan een onderkomen voor dak- en thuislozen.

3. Ontstaan partnerschap gedurende het belastingjaar

Voor zowel gehuwden als ongehuwden geldt dat er met terugwerkende kracht fiscaal- en toeslagpartnerschap kan ontstaan indien het partnerschap in de loop van het jaar is ontstaan. Indien er pas later in het jaar fiscaal- en toeslagpartnerschap ontstaat, ontstaat er altijd met terugwerkende kracht fiscaal- en toeslagpartnerschap tot aan de datum dat men al op hetzelfde adres stond ingeschreven bij de gemeente.

Dit kan bijvoorbeeld spelen in de situatie dat partners samenwonen in een huurwoning en hun eerste gezamenlijke koopwoning betrekken. Stel, men staat vanaf 1 januari 2018 op hetzelfde adres ingeschreven op de huurwoning bij de gemeente en er is verder geen fiscaal- of toeslagpartnerschap. Vervolgens koopt men een woning in gezamenlijk eigendom op 1 september 2018, en men schrijft zich vanaf deze datum ook in op dit nieuwe adres. In dit geval ontstaat met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2018 fiscaal- en toeslagpartnerschap.

Er kan overigens altijd in de aangifte inkomstenbelasting voor het laten ontstaan van fiscaal partnerschap gedurende het gehele jaar worden gekozen, indien en voor zover er geen verplichte terugwerkende kracht is zoals hiervoor besproken, en men wel een gedeelte van het jaar fiscaal partner is. Deze keuze heeft weer geen invloed op het ontstaan van partnerschap voor de toeslagen.

4. Einde fiscaal- en toeslagpartnerschap

Bij gehuwden eindigt in beginsel het fiscaal- en toeslagpartnerschap zodra er een verzoek tot echtscheiding (of scheiding van tafel en bed) is

ingediend bij de rechtbank en men niet meer op hetzelfde adres staat ingeschreven bij de gemeente. Voor de huurtoeslag zijn er nog wel uitzonderingen die ik verderop in dit artikel zal bespreken.

Bij ongehuwden zal het fiscaal- en toeslagpartnerschap meestal eindigen zodra men niet meer op hetzelfde adres bij de gemeente ingeschreven staat, maar in voorkomende gevallen kan het ook eindigen omdat niet meer aan één van de andere voorwaarden voor ongehuwden wordt voldaan.

In voorkomende gevallen verdient het aanbeveling om te onderzoeken of het bespoedigen van de beëindiging van het fiscaal – en toeslagpartnerschap bij een echtscheiding zinvol is. Eén van beide partijen komt dan mogelijk ook eerder voor (hogere) toeslagen in aanmerking. Dit punt speelt in mijn optiek des te meer indien er sprake is van kinderen en één van de ex-partners vooralsnog alleen achterblijft met een of meerdere kinderen. Denk aan de verhoging van het maximale kindgebonden budget met ruim € 3.000 voor alleenstaande ouders, maar ook aan een eventueel hoger bedrag aan kinderopvangtoeslag. Het kan om redelijk substantiële bedragen per maand gaan.

Gezien de voorwaarden voor de beëindiging hoeft de echtscheiding financieel gezien ook nog niet te zijn afgewikkeld, om toch al tot een beëindiging van het fiscaal- en toeslagpartnerschap te kunnen komen. Na beëindiging van het toeslagpartnerschap is het denkbaar dat het inkomen van de ex-partner nog stijgt. Dit kan invloed hebben op de periode dat er nog toeslagpartnerschap was. Voor de toeslagen is namelijk het toetsingsinkomen over het gehele belastingjaar maatgevend. Indien het toetsingsinkomen na beëindiging van het toeslagpartnerschap bij een van de partners meer dan 10% is gestegen, dan kan dit voor de bepaling van het (gezamenlijke) toetsingsinkomen van de andere partij buiten beschouwing worden gelaten. Dit kan alleen op verzoek van partijen plaatsvinden. Op de website van de Belastingdienst is opgenomen dat dit verzoek telefonisch kan plaatsvinden. Aan te bevelen is echter om dit verzoek schriftelijk in te dienen.

5. Uitzonderingen toeslagpartnerschap

Er is verder nog een aantal bijzonderheden te benoemen voor de huurtoeslag.

Voor de huurtoeslag eindigt het toeslagpartnerschap altijd indien partijen op een verschillend adres staan ingeschreven bij de gemeente. Dit geldt dus ook voor de categorie gehuwden. Dit is te vinden in artikel 1a, lid 3, Wet op de huurtoeslag.

In artikel 2 en 2a Besluit op de huurtoeslag zijn verder nog uitzonderingen opgenomen waardoor het inkomen van de toeslagpartner (of medebewoner) in specifieke situaties en onder voorwaarden niet meegenomen hoeft te worden bij de bepaling van de huurtoeslag. Het gaat om situaties waarin de partner is opgenomen in een verpleeghuis en een psychiatrische inrichting of penitentiaire inrichting. Ook is er in dit kader een uitzondering voor mantelzorgers.

Tot slot

De wettelijke regeling voor het fiscaal- en toeslagpartnerschap is al enkele jaren vrij duidelijk opgenomen in de wet, waarbij er over het algemeen weinig of geen twijfel meer mogelijk is wanneer er sprake is van partnerschap. Dit betekent echter niet dat er altijd sprake is van een uitkomst die 'goed' voelt als wij de regeling volgen.

Met name in situaties waarin partijen al een tijdje 'duurzaam gescheiden' van elkaar leven, kan er in mijn beleving sprake zijn van een onredelijke uitwerking van de wettelijke regeling. Niet altijd is het dan immers mogelijk om het fiscaal- en toeslagpartnerschap te beëindigen.

Ik denk dan met name aan de situatie dat één van beide partners in het kader van een echtscheiding tijdelijk gaat wonen in een sta-caravan of recreatiewoning. Dit is in de praktijk een regelmatig voorkomende gebeurtenis. Het is over het algemeen niet mogelijk voor deze partner om zich op dit adres bij de gemeente in te schrijven, maar de partners leven al wel duurzaam gescheiden van elkaar.

In dit soort situaties ben ik van mening dat de wettelijke regeling niet altijd redelijk uitpakt, en het fiscaal- en toeslagpartnerschap soms onredelijk lang door loopt. Het zou in mijn optiek beter zijn als er een specifieke uitzonderings-

bepaling zou komen, waardoor het fiscaal- en toeslagpartnerschap kan worden beëindigd indien partijen op deze wijze min of meer noodgedwongen duurzaam gescheiden van elkaar leven.

Het lijkt mij wenselijk dat diegene die van een dergelijke bepaling gebruik wil maken dan ook de bewijslast krijgt om aannemelijk te maken dat er sprake is van duurzaam gescheiden leven. Dit moet in mijn voorbeeld toch vrij eenvoudig te realiseren zijn door aan te knopen bij het kunnen overleggen van de facturen voor de huur van een recreatiewoning of stacaravan.

Bij gehuwden komt het wel als logisch op mij over om de eis in stand te houden dat partijen een verzoek tot echtscheiding hebben ingediend voordat zij het partnerschap kunnen beëindigen. Voorgaande zou in mijn beleving in meer gevallen zorgen voor een uitkomst die 'goed' voelt als ik

probeer te bepalen of er sprake is van fiscaal- en toeslagpartnerschap. Een en ander past wellicht ook bij de hernieuwde aandacht in de politiek voor het 'noodgedwongen' wonen in een recreatiewoning of stacaravan, waarbij recentelijk in het nieuws was dat men hier op landelijk niveau meer aandacht aan gaat schenken.

Remco Ruinemans RB, zelfstandig fiscalist en docent onder de naam Mareel Belastingadviseurs

Noten:

1. Indien een persoon op basis van de voorwaarden met meerdere personen een fiscale partner kan zijn, dan is de volgorde waarin de besproken regels in de wet zijn opgenomen nog wel van belang. De personen die het eerst worden genoemd in artikel 5A Algemene wet inzake rijksbelastingen respectievelijk artikel 1.2 Wet op de inkomstenbelasting 2001, zijn elkaars fiscale partner. Vanwege de leesbaarheid van dit artikel heb ik hiervoor niet de juiste volgorde in de wet opgenomen.
2. Gerechtshof Arnhem Leeuwarden, 23 mei 2018, zaaknummer 17/00909, ECLI:NL:GHARL:2018:4853 (FutD 2018-1496), en Rechtbank Gelderland 17 augustus 2017, zaaknummer AWB 17/532, ECLI:NL:RBGEL:2017:4271 (FutD 2017-2132).